

MoP

MONITOR PRAWNICZY

MIESIĘCZNIK PRAWA POLSKIEGO

Rada Programowa

Prof. Alexander J. Bělohávek
Prof. Ludwik Florek
Prof. Hanna Gronkiewicz-Waltz
Prof. Edward Gniewek
Prof. Roman Hauser
Prof. Janusz Jankowski
Mec. Andrzej Kalwas
Prof. Robert Kulski
Prof. Bartosz Makowicz
Prof. Krzysztof Pietrzykowski
Prof. Przemysław Polański
Prof. Grzegorz Sibiga
Prof. Andrzej Szajkowski
Prof. Marek Wąsowicz
Prof. Robert Zawłocki

Nowela „lipcowa” Kodeksu karnego, czyli nowe restrykcyjne
prawo karne
Robert Zawłocki

Wnioski z kilku lat stosowania RODO – czy prywatność i dane można
chronić lepiej?
Paweł Mielniczek

Blokada rachunków bankowych na podstawie art. 86 ust. 9, art. 86
ust. 11a oraz art. 86 ust. 13 ustawy 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu
praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – zagadnienia wybrane
Michał Snitko-Pleszko

Rozszerzenie powództwa o odszkodowanie a przerwanie biegu
przedawnienia
Marcin Dziurda

Moc wiążąca wyroku oddalającego powództwo o uchylenie uchwały
w sprawie o ustalenie jej nieistnienia
Bartosz Wołodkiewicz

Skarga pauliańska jako narzędzie ochrony należności
publicznoprawnych
Jakub Turczyn

Przeniesienie zagranicznego aktu małżeństwa jednoptciowego
do polskiego rejestru stanu cywilnego – glosa
Krzysztof Piotr Sokołowski

Co nas czeka na rynku pracy na początku 2023 r.
Oskar Sobotewski, Martyna Myszkowska

cena: 109 zł (w tym 8% VAT)
rocznik 31 – strony 65–128

ISSN 1230-6509

INDEKS 336211

WWW.CZASOPISMA.BECK.PL

2/2023

C.H. BECK

Blokada rachunków bankowych na podstawie art. 86 ust. 9, art. 86 ust. 11a oraz art. 86 ust. 13 ustawy z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – zagadnienia wybrane

Michał Snitko-Pleszko*

Przedmiotem niniejszego artykułu jest próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy na podstawie obecnie obowiązujących przepisów dopuszczalne jest przedłużanie blokady środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, na podstawie wydawanych powszechnie przez prokuratorów postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych, po upływie terminu wskazanego w art. 86 ust. 9 oraz art. 86 ust. 11a (a przed 12.1.2022 r. art. 86 ust. 13) ustawy z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu¹.

Wprowadzenie

Przed podjęciem próby udzielenia odpowiedzi na wskazane wyżej pytanie, należy przybliżyć TerroryzmuU w powyższym zakresie, postarać się zrozumieć jej *ratio legis*, a następnie prześledzić procedurę blokowania rachunku bankowego przewidzianą w art. 86 TerroryzmuU. W dalszej kolejności przywołana zostanie argumentacja organów ścigania z różnych części Polski, które dokonują blokad rachunków bankowych na podstawie ustawowego kryterium uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy. Tego w jakich przypadkach podejrzenie ma charakter „uzasadnionego”, ustawa nie reguluje. Pozostawia zatem tę kwestię uznaniu sekretarzowi lub podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Finansów – Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej², a następnie właściwemu prokuratorowi. Kryteria, na podstawie których organy te interpretują termin „uzasadnione podejrzenia” wydają się tymczasem nieprzystające do wymogów określonych w art. 7 KPK. Organy te wydają się zupełnie pomijać fakt, że blokada rachunku bankowego powoduje daleko idące dolegliwości dla dotkniętego nią podmiotu, ogranicza swobodę prowadzenia działalności gospodarczej, a w ekstremalnym przypadku uniemożliwia prowadzenie działalności gospodarczej, prowadzi do utraty płynności finansowej, a w dalszej kolejności do upadłości lub likwidacji. Z powyższych względów, a tak-

że ze względu na aspekt wątpliwości co do zgodności przedłużanych bezterminowo blokad z konstytucyjnymi ramami prawa własności wydaje się, że środek zapobiegawczy w postaci blokady rachunku bankowego (także ten uregulowany w art. 86 ust. 9 TerroryzmuU) powinien mieć charakter wyjątkowy i być stosowany w celu możliwie niezwłocznego potwierdzenia czy istnieje poważne zagrożenie dla funkcjonowania państwa w zakresie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 KK, szczególnie że wskazanej blokady można dokonać w stosunku do podmiotu, który nie jest nawet podejrzanym w rozumieniu postępowania karnego, gdyż blokada następuje w okresie, w którym nie postanowiono temu podmiotowi ani osobom nim zarządzającym, żadnych zarzutów³.

Ratio legis ustawy

Ustawa weszła w życie 13.7.2018 r. Określa ona zasady i tryb przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Jak czytamy w uzasadnieniu do projektu rządowego, celem przyjętych przepisów jest m.in. dostosowanie europejskich regulacji z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu do wymogów wynikających ze znowelizowanych zaleceń Financial Action Task Force⁴, a także usprawnienie współpracy oraz wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich, jak również wypracowanie spójnej, unijnej polityki wobec państw trzecich, których systemy przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wykazują znaczące braki⁵. TerroryzmuU ma na celu dostosowanie polskich przepisów do przepisów dyrektywy 2015/849⁶ oraz znowelizowanych zaleceń FATF, a także zwiększenie efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Artykuł 86 TerroryzmuU szczegółowo reguluje procedurę

³ Uzasadnienie uchwały SN z 13.10.2021 r., I KZP 1/21, OSNK Nr 11–12/2021, poz. 42.

⁴ Dalej jako: FATF. Organizacja międzyrządowa założona w 1989 r. zamiatująca CE w celu opracowania polityki zwalczania prania pieniędzy. W 2001 r. jej mandat został rozszerzony o finansowanie terroryzmu.

⁵ Proces Legislacyjny Sejmu, druk nr 2233 Sejmu VIII kadencji, www.sejm.gov.pl

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2015/849 (UE) z 20.5.2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/709/WE, Dz. Urz. L Nr 142 z 14.6.2015 r., s. 73

* Autor jest adwokatem wpisanym na listę prowadzoną przez Okręgową Radę Adwokacką w Warszawie pod nr WAW/ADW/8922.

¹ T. jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 593 ze zm.; dalej jako: TerroryzmuU.

² Dalej jako: GIIF.

wstrzymania transakcji oraz blokady rachunku dokonywanego w wyniku przekazania przez instytucję obowiązującą zawiadomienia o powzięciu uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

Procedura blokowania rachunku bankowego

Prześledźmy w tym miejscu procedurę blokowania rachunku bankowego przewidzianą w art. 86 Terroryzmu:

- 1) instytucja obowiązana (np. bank) niezwłocznie zawiadamia Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy (czyż z art. 299 KK – art. 2 ust. 2 pkt 14 Terroryzmu) lub finansowaniem terroryzmu (...);
- 2) po otrzymaniu zawiadomienia Generalny Inspektor dokonuje niezwłocznie potwierdzenia jego przyjęcia, w postaci urzędowego poświadczenia odbioru (...) – art. 86 ust. 2;
- 3) Generalny Inspektor w przypadku uznania, że dana transakcja może mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, przekazuje instytucji obowiązanej żądanie wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na okres nie dłuższy niż 96 godzin, (...). Niezwłocznie po otrzymaniu tego żądania instytucja obowiązana wstrzymuje transakcję lub blokuje rachunek. W żądaniu Generalny Inspektor określa wartości majątkowe objęte żądaniem – art. 86 ust. 5 Terroryzmu;
- 4) niezwłocznie po przekazaniu ww. żądania, Generalny Inspektor zawiadamia właściwego prokuratora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – art. 86 ust. 8 Terroryzmu;
- 5) po otrzymaniu zawiadomienia, prokurator może postanowieniem wstrzymać transakcję lub dokonać blokady rachunku na czas oznaczony, nie dłuższy niż 6 miesięcy, licząc od dnia otrzymania tego zawiadomienia – art. 86 ust. 9 Terroryzmu;
- 6) wstrzymanie transakcji lub blokada rachunku upada, jeżeli przed upływem czasu ich stosowania⁷, licząc od dnia otrzymania zawiadomienia nie zostanie wydane postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym lub postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych – art. 86 ust. 13 Terroryzmu.

Jak widać z powyższego, wskazanej blokady rachunku lub wstrzymania transakcji, można dokonać w stosunku do osoby fizycznej (lub prawnej), która nie tylko jest uznawana na tym etapie procesu za osobę niewinną, w rozumieniu art. 5 § 1 KPK, ale która nie jest nawet podejrzanym w rozumieniu procesowym, gdyż nie postawiono jej dotąd żadnego zarzutu.

⁷ Zgodnie z obowiązującym od 12.1.2022 r. art. 86 ust. 11a Terroryzmu, prokurator może przedłużyć wstrzymanie transakcji lub blokadę rachunku na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy niż 6 miesięcy (po upływie terminu, którego maksymalny wymiar określony jest w art. 86 ust. 9 Terroryzmu).

Rozumienie terminu „uzasadnione podejrzenia”

Z przeprowadzonej przez autora wybiórczej analizy licznych postanowień jednostek prokuratury, głównie Prokuratury Okręgowej w Warszawie, Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga, Prokuratury Regionalnej w Warszawie, Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów, Prokuratury Okręgowej w Lublinie oraz Prokuratury Okręgowej w Poznaniu, można wyodrębnić następujące kryteria, które, zdaniem tych organów, świadczą o uzasadnionym podejrzeniu prania pieniędzy:

- 1) przerzutowy charakter rachunku;
- 2) stały schemat transakcji: przelewy przychodzące i wychodzące;
- 3) brak uzasadnienia dla przeprowadzanych transakcji;
- 4) wysokie obroty na rachunkach;
- 5) rozliczenia tylko z zagranicznymi kontrahentami;
- 6) transakcje nieodpowiadające deklarowanemu profilowi działalności;
- 7) brak uzasadnienia ekonomicznego otwarcia spółek w Polsce przez obywateli Armenii czy Ukrainy;
- 8) założenie rachunków z dala od miejsca zamieszkania osób reprezentujących spółki, które są obywatelami Armenii, Ukrainy, Rosji;
- 9) rejestracja podmiotu w wirtualnym biurze, rejestracja podobnych spółek pod tym samym adresem;
- 10) brak płatności do urzędów skarbowych i do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 11) brak szerszych informacji na temat spółki w Internecie;
- 12) przeprowadzanie bliźniaczo podobnych operacji w różnych spółkach założonych w tym samym czasie;
- 13) generowanie strat;
- 14) niewypłacanie nikomu wynagrodzeń, niedokonywanie opłat za korzystanie z żadnych mediów;
- 15) zakładanie w Polsce rachunków bankowych dla podmiotów z siedzibą za granicą;
- 16) nieskładanie deklaracji VAT, brak rejestracji jako czynny podatnik VAT;
- 17) brak rozliczeń z polskimi kontrahentami;
- 18) transakcje elektroniczne dotyczące różnych spółek, przeprowadzane z tego samego adresu IP.

W oparciu o rzekome spełnienie ww. wskazanych kryteriów, niektórzy prokuratorzy (w ślad za zawiadomieniem od GILF) dochodzą do konstatacji, która niezależnie od lokalizacji jednostki prokuratury brzmi podobnie. Otóż, ich zdaniem, okoliczności opisane w zawiadomieniu uzasadniają podejrzenie, że wymienione podmioty gospodarcze uczestniczyły w procederze prania brudnych pieniędzy, a rachunki bankowe spółek mają charakter przerzutowy i służyły transferowaniu środków pomiędzy innymi spółkami, których siedziby znajdują się poza granicami Polski. W zakresie czynności sprawczej polegającej na przyjęciu wartości majątkowych – według wykładni językowej – nie jest nawet konieczne ustalenie, że kontrahent przeprowadza proceder ich „prania”. Wystarcza jedynie uzasadnione podejrzenie⁸.

Niniejszy artykuł nie jest oczywiście miejscem na szczegółowe odnoszenie się do każdego z ww. kryteriów z osobna. Istotne są wnioski, które w mojej ocenie są takie, że przedstawiana przez niektóre

⁸ J. Giezek [w:] Kodeks karny. Część szczególna, pod red. J. Giezka, Warszawa 2014, s. 1230.

jednostki prokuratury (w ślad za uzasadnieniami zawiadomień GIIF) argumentacja w żaden sposób nie przybliżyła do ustalenia, czy mamy do czynienia z przestępstwem z art. 299 KK, gdyż ww. argumenty pozostają tak bardzo bez związku z przywołanym przepisem, że nie powinny nawet stanowić przyczynki do dyskusji na temat istnienia lub braku istnienia uzasadnionych podejrzeń prania pieniędzy.

Odnosząc się jednak pobieżnie do zebranych wyżej kryteriów, które ponoć świadczą, że podejrzewane spółki nie prowadziły działalności, a tylko symulowały jej prowadzenie celem popełnienia przestępstw z art. 299 KK, warto skupić się na istocie działalności większości podmiotów, których rachunki zablokowano na przestrzeni ostatnich 3 lat. Warto zrozumieć schemat ich działalności, którego (w ocenie autora) ani GIIF, ani prokuratorzy nawet nie starali się rozłożyć na czynniki pierwsze. A zrozumienie tych schematów jest kluczowe, by ustalić, czy istnieją podstawy, aby niszczyć komuś biznes, w który zainwestował oszczędności życia. Mówimy oczywiście w tym miejscu o tych przedsiębiorcach, którzy faktycznie nie dopuszczali się przestępstwa z art. 299 KK. Otóż blokady rachunków dokonywane są zazwyczaj w stosunku do pośredników w handlu hurtowym, którzy działają w sposób podobny do polskiego kodeksowego komisanta. Polska spółka (z kapitałem zagranicznym i zarządzana zwykle przez cudzoziemca, najczęściej rosyjskojęzycznego), wykorzystując osobiste kontakty osób nią zarządzających, znajduje w państwie A sprzedawcę – podmiot dysponujący hurtową ilością określonego towaru (np. zboża, komputerów, odzieży ochronnej), a następnie znajduje w państwie B nabywcę, lub nabywców tego towaru. Nabywca lub nabywcy wpłacają na rachunek bankowy polskiej spółki kwotę za towar, którą polska spółka przekazuje sprzedawcy, pomniejszając ją o prowizję, która stanowi przychód pośrednika. Prowizja jest celem, dla którego polska spółka z kapitałem zagranicznym istnieje, pośrednicząc w takiej transakcji. Prowizja stanowi drobny ułamek kwot, które w ramach opisanej wyżej transakcji trafiają na rachunek bankowy polskiej spółki, a następnie opuszczają ten rachunek. Schemat ten wyjaśnia rzekomo „przerzutowy” charakter rachunku bankowego polskiej spółki. GIIF, a w konsekwencji jednostki prokuratury, podejrzliwie odnoszą się do „stałego schematu transakcji”. A przecież schematów handlu z udziałem pośrednika jest policzalna ilość, schematy te są zawsze do siebie podobne, a żadne przepisy polskiego prowadzenia handlu w takich schematach nie zakazują. Występują w nim sprzedawca, pośrednik i nabywca. Pośrednik jest także gwarantem transakcji, gdyż sprzedawca i nabywca nie znają się, a pośrednik zna obydwie strony. Pośrednik jest zatem ogniwem, bez którego dana transakcja nie doszłaby do skutku. Rzeczywiście, sprzedawca i nabywca są zwykle podmiotami zagranicznymi, często nawet spoza Unii Europejskiej (choć oczywiście zdarzają się także transakcje z podmiotami polskimi). To jednak także nie kłóci się z przepisami polskiego prawa. Czy argument braku ekonomicznego uzasadnienia prowadzenia działalności w Polsce może wpływać na zaistnienie uzasadnionych podejrzeń prania pieniędzy? Wydaje się, że nie, ponieważ pośrednictwo w handlu podmiotów zagranicznych nie jest zakazane. Odnosząc się do aspektu podatkowego – jeśli miejscem zbycia towarów jest kraj spoza Unii Europejskiej, to nie ma wówczas obowiązku rejestracyjnego dla celów VAT-UE. Warto też zwrócić uwagę, jakie jest ekonomiczne uzasadnienie otwierania spółek w Polsce przez cudzoziemców z Ukrainy, Armenii, Białorusi czy innych krajów, w których nie ma stabilności ekonomicznej, przejrzystego systemu bankowego, preferencyjnych warunków kredytowych. Z tego względu przedsiębiorcy z terenów

byłego Związku Radzieckiego próbują swoich sił w biznesie z wykorzystaniem polskich narzędzi. Kolejnym zarzutem jest rejestrowanie spółek w tzw. „biurach wirtualnych”. Zarzut wydaje się irracjonalny zważywszy, że transakcje handlowe w dzisiejszych czasach negocjowane są i przeprowadzane za pomocą środków porozumiewania się na odległość, a wymiana korespondencji następuje drogą elektroniczną. Często nie ma powodu by zakładać biuro, skoro całą administracyjną stronę transakcji można przeprowadzić za pomocą telefonu, komputera lub tabletu, z dowolnej części świata. Inny zarzut to brak informacji na temat spółki w internecie. Trudno nawet komentować taki zarzut zważywszy, że ten konkretnie zarzut pochodzi z uzasadnienia postanowienia Prokuratury Okręgowej w Warszawie odnośnie blokady rachunku bankowego spółki z kapitałem zagranicznym, w trybie art. 86 ust. 9 Terroryzmu, po dwóch miesiącach od jej zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym. Odnosząc się do zarzutu braku rozliczeń z polskimi kontrahentami, warto odnieść się do cywilistycznej zasady swobody umów. Polska spółka może zawierać umowy i rozliczać się z kontrahentami z dowolnej części świata. Nie musi mieć żadnych polskich kontrahentów. Spółka nie musi też zatrudniać pracowników, a jeśli nie jest to spółka jednoosobowa, nie ma ona obowiązku odprowadzania składek ZUS, ponieważ art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁹ nie mają tu zastosowania. To jednak, czy spółka zatrudnia pracowników, czy też prowadzi samodzielnie obsługę administracyjną i finansową prowadzonej działalności, nie pozostaje w związku z tym czy istnieją uzasadnione podejrzenia prania pieniędzy, czy też nie.

Nie sposób odnieść się do wszystkich wymienionych zarzutów, lecz po zrozumieniu schematów przeprowadzanych transakcji, przestudiowaniu umów podobnych do polskiego kodeksowego komisju, zawieranych zazwyczaj w językach obcych, pozostałe zarzuty okazują się po prostu bezprzedmiotowe. Nie oznacza to oczywiście, że część ze spółek rejestrowanych w Polsce nie dopuszcza się popełnienia przestępstwa prania pieniędzy, lecz powszechnie stosowane przez prokuraturę kryteria (w ślad za wytycznymi otrzymanymi od GIIF) w żaden sposób nie przybliżają organów ścigania do postawienia komukolwiek zarzutów, a pojęcie „uzasadnione” jest interpretowane rozszerzająco.

Stosowana praktyka

Od 2018 r. praktyka pozostaje bez zmian:

- 1) instytucja obowiązana zawiadamia GIIF o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy;
- 2) Generalny Inspektor urzędowo poświadczają odbiór zawiadomienia;
- 3) Generalny Inspektor w przypadku uznania, że transakcja, o której mowa w ust. 1, może mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, przekazuje instytucji obowiązanej żądanie wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na okres nie dłuższy niż 96 godzin (...);
- 4) Generalny Inspektor zawiadamia właściwego prokuratora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (...);
- 5) po otrzymaniu zawiadomienia, prokurator postanowieniem wstrzymuje transakcję lub dokonuje blokady rachunku na czas oznaczony trwający 6 miesięcy;

⁹ T. jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1009 ze zm.

6) po upływie rzeczonych 6 miesięcy prokurator wydaje postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych, tym samym przedłużając okres, w którym posiadacz rachunku nie może dysponować zgromadzonymi na nim środkami.

Wyżej przywołana praktyka pozostaje w jawnej sprzeczności z konstrukcją racjonalnego ustawodawcy, który ogranicza w czasie niekorzystny dla posiadacza rachunku stan prawny, aby następnie przewidzieć od tej zasady wyjątek, który już nie jest ograniczony jakimikolwiek terminami procesowymi¹⁰. Termin wskazany w art. 86 ust. 9 Terroryzmu ma charakter maksymalny i stanowczy, w celu wymuszenia sprawności działania organów ścigania. Praktykę tę należy ocenić negatywnie także z perspektywy zgodności z istotą prawa własności i konstytucyjnymi ramami ochrony tego prawa¹¹, ponieważ blokada rachunku nie jest stosowana wyjątkowo, lecz powszechnie, a zatem odmiennie niż wskazuje Sąd Najwyższy w swoich wytycznych.

Aby przybliżyć powagę sytuacji, warto choć skrótkowo odnieść się do oficjalnych statystyk. Wynika z nich, że w 2020 r. Główny Instytut Informacji Finansowej (GIIF) dokonał 673 blokad rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ok. 246,2 mln zł, a także wstrzymał 32 transakcje na łączną kwotę ok. 26,7 mln zł. W tym z inicjatywy GIIF dokonano 300 blokad na łączną kwotę ok. 57,4 mln zł oraz wstrzymano 13 transakcji, które opiewały łącznie na ok. 2,4 mln zł. W 2020 r. znacząco wzrosła liczba zawiadomień GIIF do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 KK (w przypadku zawiadomień głównych – o ok. 18,1% w stosunku do 2019 r., a w przypadku zawiadomień uzupełniających – o ok. 15,1%). Wzrost odnotowano także w zakresie liczby blokad rachunków (odpowiednio o ok. 4,8% w porównaniu do roku poprzedniego) oraz łącznej kwoty zgromadzonych na niej środków¹².

Razi zatem niezgodność praktyki organów ścigania z tym, że terminy wskazane zarówno w art. 86 ust. 9, jak i w art. 86 ust. 13 Terroryzmu w brzmieniu do 11.1.2022 r., a także obowiązującym od 11.1.2022 r. art. 86 ust. 11a Terroryzmu, pozostają ze sobą kompatybilne. W ust. 9 i 11a wskazany jest maksymalny czas trwania środka zapobiegawczego. Wynosi on (od 12.1.2022 r.) 12 (a nie 6) miesięcy, lecz nadal jest to termin maksymalny. Wskazane terminy powinny zatem stanowić, jak wyjaśnia J. Kruszyńska, środek, dyscyplinujący organy procesowe, skłaniający je do sprawnego działania operacyjnego. Zabezpiecza tym samym powinien podmioty, których przedsięwzięte środki wstrzymujące lub blokujące bezpośrednio dotyczą, nie pozwalając na nieograniczoną w czasie ingerencję w swobodę dysponowania posiadanymi wartościami¹³. Aktualnie, zgodnie z obserwacjami autora, ingerencja ta w praktyce nie jest w żaden sposób ograniczona w czasie. Po upływie sześciomiesięcznego (dotychczas maksymalnego) terminu blokady, na podstawie art. 86 ust. 13 Terroryzmu masowo wydawane były postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych, gdzie uzasadnienie było niemal identyczne w stosunku do wydanego pół roku wcześniej postanowienia w trybie art. 86 ust. 9 Terroryzmu. Wykorzystywano tam argumentację wskazaną powyżej. W efekcie środki zgromadzone na zablokowanych rachunkach były przekazywa-

ne na techniczne rachunki jednostek prokuratury i z punktu widzenia osób, których to bezpośrednio dotyczy (czyli posiadaczy rachunków i ich kontrahentów¹⁴), blokada trwa dalej. Żaden przepis nie określa (i nadal nie określa) maksymalnego czasu zabezpieczenia dowodów na podstawie art. 86 ust. 13 Terroryzmu. Praktyka jest obecnie taka, że znaczna większość postępowań wszczętych w 2018 lub 2019 r. trwa nadal.

Uchwała SN I KZP 1/21

Omawiana regulacja oraz wypracowana na jej podstawie praktyka budzi zatem poważne wątpliwości, a wskazany w niej termin nie był przed przywołaną wyżej nowelizacją, ani nie jest obecnie oczywisty w swej interpretacji. Do Sądu Najwyższego wpłynęło w związku z powyższym sformułowane przez wrocławski sąd zapytanie prawne bazujące na powyższym zagadnieniu. W dniu 13.10.2021 r. Izba karna SN, w sprawie I KZP 1/21¹⁵ podjęła w składzie 3 sędziów uchwałę. Treść pytania prawnego postawionego przez wrocławski sąd była następująca:

1. „Czy przepis art. 86 ust. 13 Terroryzmu musi być interpretowany w sposób ścisły, przy uwzględnieniu przedstawionych właściwości dowodów rzeczowych oraz przy założeniu gwarancyjnej funkcji tego przepisu – a co za tym idzie, czy sześciomiesięczny okres blokady rachunku, o jakim mowa w ww. przepisie służy temu, aby prokurator ustalił, czy doszło do popełnienia przestępstwa i przedstawił zarzuty jego popełnienia oraz aby, w konsekwencji powyższego, środki pieniężne na rachunku objętym postanowieniem prokuratora, o jego blokadzie mogłyby się stać przedmiotem zabezpieczenia majątkowego w trybie art. 291 KPK?, czy też alternatywnie:
2. Przepis art. 86 ust. 13 Terroryzmu pozwala na przyjęcie, że ustawodawca w żadnym razie nie sformułował wymogu przejścia postępowania w fazę *in personam* jako jedynej możliwości dalszego wykorzystania pieniędzy pochodzących z blokady rachunku bankowego? – jeżeli przyjąć, że ustawodawca wyraził zgodę na uznanie tych środków pieniężnych za dowody rzeczowe, to czy należy konsekwentnie uznać, iż wydanie postanowienia takiego jak zaskarżone, jest możliwe również w sytuacji, gdy sprawa znajduje się w fazie *in rem*, zaś prokurator zyskuje uprawnienie do prowadzenia śledztwa przez okres przekraczający sześciomiesięczny termin, o jakim mowa w art. 86 ust. 13 oraz odpowiednio art. 89 ust. 7 cytowanej wyżej ustawy bez konieczności postawienia komukolwiek zarzutów i przejścia do fazy *in personam*, a wskazane przepisy nie mają charakteru gwarancyjnego wobec osób, których środki zostały zablokowane zaskarżonym postanowieniem o dowodach rzeczowych?”

W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy orzekł co następuje:

- 1) „Przepis art. 86 ust. 13 Terroryzmu musi być interpretowany w sposób ścisły i uwzględniający gwarancyjną funkcję tego przepisu.
- 2) Środki zgromadzone na rachunku bankowym nie mają cech dowodu rzeczowego w rozumieniu art. 86 ust. 13 Terroryzmu, gdyż

¹⁰ Uzasadnienie uchwały SN z 13.10.2021 r., zob. przyp. 3.

¹¹ J. Kruszyńska [w:] Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu pod red. M. Dyl, M. Królikowskiego, Warszawa 2021, Legalis, kom. do art. 86.

¹² Sprawozdanie roczne Generalnego Inspektora Informacji Finansowej za 2020 rok, Warszawa 2021.

¹³ J. Kruszyńska [w:] Ustawa o przeciwdziałaniu..., pod red. M. Dyl, M. Królikowskiego, op. cit., kom. do art. 86.

¹⁴ Jak wyjaśniono wyżej, posiadacze zablokowanych rachunków to często pośrednicy, a zatem tylko niewielka część zgromadzonych na rachunkach środków stanowi przychód posiadacza rachunku.

¹⁵ Legalis.

nie istnieją jako rzeczy, a są wyłącznie zapisami w systemie informatycznym”.

Co do punktu drugiego uchwały, to jest ona nieaktualna w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania karnego¹⁶, wprowadzającej art. 236b KPK, gdzie sprecyzowano pojęcie rzeczy w rozumieniu procesowym oraz wskazano wprost, że postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych może dotyczyć środków na rachunku, jeżeli zostały zatrzymane jako dowód w sprawie. W mojej ocenie wprowadzenie art. 236b do Kodeksu postępowania karnego było niezgodne z art. 119 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż nie został zachowany tryb legislacyjny określony tym przepisem (poprawkę zawierającą projekt nowego art. 236b KPK zaproponowano bowiem po drugim czytaniu)¹⁷. Zdaniem *P. Chybalskiego*, w obecnym stanie prawnym wnoszenie poprawek jest dopuszczalne w fazie prac komisyjnych między pierwszym a drugim czytaniem (art. 42 ust. 2a, art. 43 ust. 2 pkt 2 i art. 43 ust. 3 Regulaminu Sejmu¹⁸) oraz w toku drugiego czytania (...) (art. 44 ust. 1 oraz art. 46 ust. 1 Regulaminu Sejmu)¹⁹.

Nie podlega jednak dyskusji, że punkt pierwszy tezy SN pozostaje w pełni aktualny i powinien stanowić dla jednostek prokuratury istotną wskazówkę interpretacyjną. Wskazówka ta, o czym była już mowa wyżej, jest w uproszczeniu taka, że ustawodawca nie przypadkiem wskazał konkretny termin w art. 86 ust. 9 i art. 86 ust. 11a Terroryzmu (a do wejścia w życie Nowelizacji, w art. 86 ust. 13 Terroryzmu). Jest to termin maksymalny i stanowczy i ma wymusić sprawność działania organów ścigania i nie pozwolić na proceder mający miejsce obecnie, którego efektem jest odcięcie na lata posiadaczy rachunku od środków zabezpieczonych na podstawie postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych. Wskazane wytyczne wydają się obecnie jedyną i wielką wartością interpretacji wypracowanej przez Sąd Najwyższy.

Schemat *de lege ferenda*

W mojej ocenie, modelowy i racjonalny schemat działania, ukierunkowany na zablokowanie rachunku, na który wpłynęły lub z którego były transferowane środki, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie ich przestępnego pochodzenia, powinien wyglądać następująco:

- 1) instytucja zobowiązana (np. bank) zawiadamia posiadacza rachunku (jeśli jest nim spółka z kapitałem zagranicznym zarządzana przez cudzoziemców przebywających za granicą – zawiadamia tych cudzoziemców) o swoich uzasadnionych podejrzeniach i zobowiązuje posiadacza rachunku do przedstawienia w określonym terminie dokumentacji potwierdzającej zasadność i podstawy tych przepływów na rachunku, które wydały się instytucji zobowiązanej podejrzone, tj. np. umów, faktur, korespondencji handlowej, protokołów zdawczo-odbiorczych, bilingów telefonicznych;
- 2) Główny Inspektor Finansowy (GIF) uznając, że dana transakcja może mieć związek z praniem pieniędzy (...) przekazuje bankowi żądanie blokady rachunku na okres nie dłuższy niż 96 godzin. W tym okresie analizuje doku-

mentację zgromadzoną przez instytucję zobowiązaną i kontaktuje się z posiadaczem rachunku w celu uzupełnienia tej dokumentacji w formie elektronicznej. Wydaje się, że ustawowe 96 godzin często wystarczy, by wstępnie potwierdzić lub rozwiać podejrzenia co do przeprowadzenia transakcji mogącej mieć związek z praniem pieniędzy;

- 3) niezwłocznie po przekazaniu żądania blokady rachunku zgodnie z art. 86 ust. 8 Terroryzmu, GIF zobowiązany jest zawiadomić właściwego prokuratora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. Prokurator może postanowieniem wstrzymać podejrzaną transakcję lub dokonać blokady rachunku bankowego na czas oznaczony nie dłuższy niż 6 miesięcy (art. 86 ust. 9 Terroryzmu), a następnie przedłużyć ten okres o dalsze 6 miesięcy (art. 86 ust. 11a Terroryzmu). Postępowanie przygotowawcze powinno być prowadzone w taki sposób (co umożliwiłoby przecież mnogość form komunikacji wewnątrz krajowej i międzynarodowej), by okres 12 miesięcy wystarczył, aby postawić zarzuty lub umorzyć postępowanie przygotowawcze. Po okresie 12 miesięcy, tym bardziej w przypadku, gdy nikomu nie postawiono w tym czasie zarzutów, blokada powinna zostać uchylona.

Z obserwacji poczynionych przez autora wynika, że uzasadnienia postanowień wydawanych przez prokuratorów zawierają często powielone argumenty GIF – te same argumenty, których listę przedstawiono powyżej, a następnie po upływie pół roku te same argumenty powielane są w postanowieniach w przedmiocie dowodów rzeczowych. A przecież prokurator posiada kompetencje, by spojrzeć szerzej na temat, zrozumieć specyfikę działalności gospodarczej prowadzonej przez posiadacza rachunku, wykorzystać wiedzę z zakresu prawa karnego, by odnieść argumenty użyte przez GIF do hipotez odpowiednich przepisów.

Dostęp posiadacza rachunku do akt postępowania przygotowawczego

W praktyce podmiot będący posiadaczem zablokowanego rachunku nie uzyska nawet dostępu do akt, gdyż nie jest stroną postępowania. Jego wnioski spotykają się zwykle z odmową w oparciu o mało precyzyjny argument, że mogłoby to zaszkodzić postępowaniu. A przecież posiadacz zablokowanego rachunku, nie będąc stroną, ponosi najdotkliwsze konsekwencje zaistniałego stanu rzeczy, gdyż staje się równocześnie stroną różnych procesów cywilnych i karnych wytaczanych przez jego kontrahentów, którzy z przyczyn od siebie niezależnych, nie otrzymali należnej im zapłaty.

Fakultatywność udostępniania akt w postępowaniu przygotowawczym, co do zasady, nie budzi zastrzeżeń zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i w stanowiskach doktryny i uzasadniana jest specyfiką postępowania przygotowawczego, które powinno przebiegać w warunkach umożliwiających efektywne działanie organowi prowadzącemu postępowanie. Możliwość osiągnięcia celów postępowania przygotowawczego warunkowana jest bowiem niekiedy zachowaniem w tajemnicy pewnych informacji czy dowodów²⁰ (postanowienie TK z 27.1.2004 r., SK 50/03, OTK-ZU Nr I/A/2004, poz. 36; wyrok TK z 3.6.2008 r., K 42/07, OTK-ZU Nr 5/A/2008, poz. 77).

¹⁶ Ustawa z 17.12.2021 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z powołaniem Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, Dz.U. poz. 2447 ze zm.; dalej jako: Nowelizacja.

¹⁷ Przebieg prac legislacyjnych, druk nr 1742 Sejmu IX kadencji, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=9AF849BFEF177A68C125878E003A7891>.

¹⁸ Ustawa z 30.7.1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, t. jedn.: MP z 2022 r. poz. 990 ze zm.

¹⁹ *P. Chybalski* [w:] Konstytucja RP. T. II. Komentarz do art. 87–243, pod red. *M. Saffjana, L. Boska*, Warszawa 2016, Legalis, kom. do art. 119 Konstytucji.

²⁰ *P. Wiliński*, Odmowa dostępu do akt sprawy w postępowaniu przygotowawczym, *Pr. Nr 11/2006*, s. 79.

Wprawdzie w doktrynie podnosi się, że z uwagi na to, iż przepis art. 156 § 5 KPK, nie określa żadnych podstaw odmowy udostępniania akt postępowania przygotowawczego, co w praktyce może rodzić duże niebezpieczeństwo całkowitej arbitralności podejmowanych w tym zakresie decyzji, to niewątpliwie organ musi wskazać konkretne przyczyny swojej odmowy, gdyż niewystarczające będzie odwołanie się do treści przepisu stanowiącego podstawę takiej decyzji. Odmowa udostępnienia akt sprawy powinna wynikać z konieczności ochrony dobra danego postępowania, a nie być arbitralną decyzją organu prowadzącego postępowanie.

W myśl art. 42 ust. 2 Konstytucji RP: „Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania (...)”. Zgodnie z utrwalonym poglądem Trybunału Konstytucyjnego, art. 42 Konstytucji RP obejmuje nie tylko odpowiedzialność karną w ścisłym tego słowa znaczeniu, a więc odpowiedzialność za przestępstwa, ale również „inne formy odpowiedzialności prawnej związane z wymierzaniem kar wobec jednostki” (wyrok TK z 8.1.2003 r., P 10/02, OTK-ZU Nr 6/A/2003, poz. 62).

W przypadku ewentualnej odmowy dostępu do akt w toku postępowania przygotowawczego prokurator musi wskazać konkretne okoliczności ją uzasadniające.

Kontrole i postępowania podatkowe

Nie można nie wspomnieć, że brak zrozumienia istoty działalności prowadzonej przez posiadaczy rachunków ma miejsce także po stronie władz fiskalnych. Urzędy celno-skarbowe dokonują masowo zabezpieczeń na poczet zapłaty podatków, uznając za dochód całość kwot wpływających na rachunek bankowy. Dopiero wojewódzkie sądy administracyjne czasem uchylają decyzje o zabezpieczeniu, co zostało już potwierdzone po skardze kasacyjnej organów fiskalnych wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego (wyrok NSA z 29.9.2021 r., II FSK 741/21²¹). W przywołanym orzeczeniu NSA podzielił stanowisko WSA w Warszawie, który stwierdził, że z odpisu KRS posiadacza rachunku wynika, iż prowadzi on działalność w zakresie m.in. pośrednictwa handlowego, a załączone do odwołania faktury *pro forma* i umowy zdają się potwierdzać forsowaną w skardze tezę, że przychodem Spółki była (...) tylko prowizja otrzymywana w razie rzetelnego wywiązania się z obowiązku pośredniczenia w sprzedaży produktów spożywczych albo papierosów (na fakturach *pro forma* wyszczególniono adnotacje „Advance payment” oraz „Commissioner’s commission”).

Podsumowanie

Postępowania przygotowawcze, w ramach których dokonano blokad rachunków bankowych, trwają latami. Sprawy przenoszone są pomiędzy jednostkami prokuratury, często zmieniają się prokuratorzy. Wobec ogromnej ilości prowadzonych postępowań przygotowawczych w Departamentach Przestępczości Gospodarczej, prokuratorzy nie są w stanie nawet pamiętać wszystkich szczegółów prowadzonych przez siebie postępowań. Po podjęciu uchwały w sprawie o sygnaturze I KZP 1/21 posiadacze rachunku skierowali do prokuratur liczne wnioski o uchylenie blokad. Zanim weszła w życie (wątpliwa z uwagi na błędy legislacyjne) Nowelizacja, prokuratorzy (nawet w ramach tej samej prokuratury i przy bliźniaczo podobnych stanach faktycznych)

reagowali na wnioski odmiennie. Część prokuratorów uchyliła blokadę, część napisała, że blokad nie uchyli, ponieważ postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych zostało już wcześniej poddane kontroli instancyjnej i właściwy Sąd Rejonowy utrzymał je w mocy (wcześniej składane były zażalenia na postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych). Nie jest zrozumiałe, dlaczego uchylenia postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych nastąpiły w formie postanowień, zaś odmowy (których autor otrzymał już trzy) nastąpiły w formie pisemnej odpowiedzi. Powstaje pytanie, czy odmowę taką należy traktować jako postanowienie, na które przysługuje zażalenie, czy też należy wystąpić o wydanie formalnego orzeczenia. Zrozumiała jest intencja ustawodawcy, który wprowadził do KPK nowy art. 236b. Chodziło o usunięcie luki, którą naświetlił SN w uzasadnieniu do punktu drugiego przywołanej uchwały. Luka dotyczyła braku możliwości utożsamiania rzeczy z prawem do środków zgromadzonych na rachunku bankowym oraz braku możliwości bezpośredniego stosowania materialnoprawnej definicji rzeczy w prawie procesowym. W świetle obecnego stanu prawnego, jak wspomniano wyżej, dokładnie wiadomo (przy założeniu, że wadliwie przyjęta ustawa obowiązuje), że rzeczą lub przedmiotem w rozumieniu KPK jest również prawo do środków na rachunku (art. 236b § 1 KPK). Wiadomo też, że postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych może dotyczyć środków na rachunku, jeżeli zostały zatrzymane jako dowód w sprawie (art. 236b § 2 KPK). Wydaje się, że z racji powszechności stosowania blokad rachunków bankowych (zob. statystyki zamieszczone powyżej) oraz znaczących kwot, które zgromadzone są na zablokowanych rachunkach niezbędne jest, w mojej ocenie, wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego w trybie art. 191 Konstytucji RP, o stwierdzenie czy ustawa z 17.12.2021 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z powołaniem Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, która weszła w życie w dniu 21.1.2022 r., jest zgodna z Konstytucją RP.

Abstrahując jednak od błędów legislacyjnych, należy z entuzjazmem przyjąć, iż dopiero uchwała SN rzuciła światło na to, jaki jest cel Terroryzmu. A jest nim wykrywanie konkretnych (określonych w art. 2 ust. 2 pkt 14 Terroryzmu) przestępstw gospodarczych. Bez zastosowania wytycznych zawartych w punkcie pierwszym tezy uchwały SN, szczególnie odnośnie funkcji gwarancyjnej terminów określonych w art. 86 Terroryzmu oraz apelu o stosowanie środków z art. 86 ust. 9, ust. 11a (przed Nowelizacją – ust. 13 Terroryzmu) wyłącznie w sytuacjach wyjątkowych, sprawy nadal leżałyby na półkach prokuratur. Obecnie bowiem postępowania przygotowawcze toczą się latami i polegają głównie na wymianie i tłumaczeniu korespondencji z organami ścigania różnych jurysdykcji. Trwa to długo i rzadko przybliża do postawienia komukolwiek zarzutów. Powstaje też pytanie, czy Skarb Państwa jest gotów na potencjalne odszkodowania dla posiadaczy rachunków, jeśli okaże się, że podejrzenia nie były uzasadnione. W tym trwających już czasem 3–4 lata okresach blokad, płynność finansową stracili nie tylko posiadacze rachunków, którzy często musieli zapłacić swoim kontrahentom kary umowne, lecz również sami ich kontrahenci na całym świecie, którzy często zamknęli swoją działalność z tego samego powodu. Stracili płynność finansową z powodu postanowień o blokadach rachunków bankowych masowo wydawanych przez prokuraturę. Zasada swobodnej oceny dowodów wymaga, aby organy postępowania przekonanie o sposobie rozstrzygnięcia określonej kwestii kształtowały na podstawie wszystkich dowodów, które zostały w sprawie przeprowadzone, oceniając je swobodnie, mając jednak na względzie zasady prawidłowego rozumowania, wskazania wiedzy i doświadc-

²¹ Legalis, Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych.

czenia życiowego. W mojej ocenie, przy wydawaniu większości znanych mi postanowień wydanych w trybie art. 86 ust. 9 i art. 86 ust. 13 TerroryzmU zabrakło nie tylko zasad prawidłowego rozumowania, ale także próby zrozumienia specyfiki działalności podmiotów, których rachunki zostały zablokowane w wyniku wydania tych postanowień.

Podejmując zatem próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy na podstawie obecnie obowiązujących przepisów dopuszczalne jest przedłużanie blokady środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, na podstawie postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych, po upływie terminu wskazanego w art. 86 ust. 9 oraz art. 86 ust. 11a TerroryzmU, należy odpowiedzieć twierdząco. Poczynić należy jednak pewne zastrzeżenia, które wynikają z uchwały SN I KZ 1/2021. Po pierwsze, należy poczynić założenie, że przepisy wprowadzone Nowelizacją obowiązują, pomimo że zostały przyjęte z naruszeniem trybu legislacyjnego. Jeśli obowiązują, to oczywiście wydawanie postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych, których przedmiotem są środki na rachunku bankowym, jest obecnie dopuszczalne. Przy wydawaniu takich postanowień, moim zdaniem, powinny być jednak brane pod uwagę wytyczne, które zawarł SN w uzasadnieniu do uchwały w sprawie I KZP 1/21. A wytyczne te sprowadzają się do tego, aby wydanie orzeczenia przedłużającego *de facto* okres, w którym posiadacz rachunku nie może dyspono-

wać zgromadzonymi na nim środkami, było środkiem wyjątkowym i ostatecznym, zastosowanym po produktywnym wykorzystaniu przez Prokuraturę terminów ustawowych określonych w art. 86 ust. 9 TerroryzmU, który ewentualnie może zostać przedłużony o kolejne 6 miesięcy, zgodnie z art. 89 ust. 11a TerroryzmU. Jeśli jednak Trybunał Konstytucyjny stwierdzi, że z racji naruszenia trybu legislacyjnego nowy art. 236 KPK jest niezgodny z Konstytucją RP, cały wywód SN dotyczący postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych i definicji rzeczy w znaczeniu materialnym i formalnym, stanie się w pełni aktualny i wydawanie postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych odnośnie prawa do środków na rachunkach bankowych stanie się niezgodne z prawem.

Na zakończenie warto jeszcze przyrzeć się kwestii legalności postanowień w przedmiocie dowodów rzeczowych, które zapadły jeszcze przed wejściem w życie Nowelizacji, czyli przed 12.1.2022 r. Niezależnie od tego, czy zapadłe postanowienia zostały poddane kontroli instancyjnej, w wyniku której zostały utrzymane w mocy na podstawie postanowień sądów rejonowych, czy stały się prawomocne po upływie 7-dniowego terminu na zażalenie, w mojej ocenie powinny zostać obecnie uchylone, gdyż są niezgodne ze stanem prawnym obowiązującym w chwili ich wydawania, a także ze stanem prawnym obowiązującym w chwili rozpoznawania zażaleń od nich.

ABSTRACT

Blokada rachunków bankowych na podstawie art. 86 ust. 9, art. 86 ust. 11a oraz art. 86 ust. 13 ustawy z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – zagadnienia wybrane

Artykuł stanowi próbę przybliżenia czytelnikowi wybranych aspektów TerroryzmU w kontekście przesłanek blokady rachunków bankowych na nieograniczony niczym czas, po upływie dwóch sześciomiesięcznych terminów ustawowych. Autor przedstawia powszechną praktykę w powyższym zakresie, dokonuje jej oceny pod kątem zgodności z całym wypracowanym po 1989 r. dorobkiem systemu cywilistycznej ochrony własności oraz karno-procesową zasadą swobodnej oceny dowodów. Następnie autor wskazuje swoją linię interpretacji przywołanych przepisów TerroryzmU *de lege ferenda*, która w jego ocenie nie stanowiłaby pola do powszechnych obecnie naruszeń, w żaden sposób nie utrudniając także toczących się obecnie latami postępowań przygotowawczych w obszarze AML.

Słowa kluczowe: pranie pieniędzy, uzasadnione podejrzenia, blokada, kapitał zagraniczny, ekonomiczne uzasadnienie, I KZP 1/21, przetrzutowy charakter rachunku, rozliczenia z cudzoziemcami, proces legislacyjny, przeciwdziałanie praniu

Freezing of a bank account under the provisions of Art. 86.9, Art. 86.11a and Art. 86.13 of the Act of 1 March 2018 on Counteracting Money Laundering and Financing of Terrorism – selected issues

The article is an attempt to provide the reader with an insight into selected aspects of the Polish AML/FM Act in the context of prerequisites for freezing bank accounts for an unlimited period of time, following two six-month statutory periods. The author presents a common practice in this respect, assesses it in terms of compliance with the entire system of civil law protection of ownership developed after 1989 in Poland and the principle of criminal procedure of free assessment of evidence. Next, the author outlines his *de lege ferenda* interpretation of the abovementioned provisions of the AML/FM Act, which - in his opinion - would not provide room for the currently common violations and would in no way obstruct the ongoing investigations in the AML area.

Key words: money laundering, substantiated suspicions, blocking, foreign capital, economic justification, I KZP 1/21, money laundering account, settlements with foreign nationals, legislation process, counteracting money laundering